

Λόγος περί ευτυχίας (Κώστας Ε. Τσιρόπουλος)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : 18 Ιανουαρίου, 2006

Κεφάλαιο από το βιβλίο "Η μαρτυρία του ανθρώπου" ("Οι εκδόσεις των φίλων", σελ. 384)

Περισσότερα για το βιβλίο πατήστε [εδώ](#)

Κάποτε, η αχρησία κάποιων λέξεων, απομακρύνει από το οπτικό πεδίο της ύπαρξης και αυτό το νόημα που σέρνουν μαζί τους οι λέξεις.

Αισθάνομαι πως είχα χρόνια να χρησιμοποιήσω τη λέξη «ευτυχία» και τελευταία χρειάστηκε να τη χρησιμοποιήσω, συνειδητά, δυο φορές. Μου φάνηκε μια λέξη καινούρια, παράδοξη κάπως, απόμακρη και, για μένα τουλάχιστο, ξεκούραστη. Μια τέτοια λέξη, δραματική για το φαινόμενο του ανθρώπου και για την αγωνία του ανθρώπου μέσα στη ζωή, όταν ξανααναδύεται από μέσα σου τυλιγμένη σε αλλόκοτη φεγγοβολή, σε αναγκάζει να συλλογιστείς και να φροντίσεις να βρεις το σωστό ανθρώπινο περιεχόμενό της. Να βρεις ακόμη κάτι πιο σημαντικό: τη σχέση της με την εποχή μας.

Η παλιά αντίληψη περί ευτυχίας μας φαίνεται σήμερα κυριολεκτικά εξωπραγματική. Για τους παππούδες μας, ακόμα και για τους πατεράδες μας, ευτυχία σήμαινε εσωτερική κι εξωτερική του ανθρώπου γαλήνη, σιγουριά στις ανθρώπινες σχέσεις, στην αγάπη και στη φιλία, σιγουριά τέλος στα αποκτημένα αγαθά του βίου. Η ευτυχία ήταν το ύψιστο, συνολικό αγαθό — αγαθό δηλαδή που έκλεινε στους κόλπους του όλα τ' αγαθά που λαχταρούσε ο άνθρωπος — αλλά η αντίληψη της μονιμότητάς της, της σταθερότητάς της είναι κάτι που σήμερα ολοκληρωτικά σχεδόν μας διαφεύγει.

Τότε η ζωή δεν είχε αιφνίδιες κι αλλεπάλληλες αλλαγές. Η ισορροπία της ήταν μια ισορροπία κοινωνική, καθολική, σ' ένα κόσμο με αποσαφηνισμένη κοινωνική φυσιογνωμία — κι ας είχε αρχίσει να τον φθείρει κρυφά το σαράκι του μηδενισμού. Τα γεγονότα ανέβαιναν στο φως του κόσμου αργά, νωθρά κάποτε κι έβρισκαν τους ανθρώπους σχετικά προετοιμασμένους. Έτσι, κι η ευτυχία τους μπορούσε να βρει το σημείο της ισορροπίας της και χωρίς να παύει να παλινδρομεί, ήταν μια κατάσταση βιοτική με το χρίσμα της σιγουριάς και της άνεσης.

Σήμερα που τα γεγονότα αλλάζουν κάθε τόσο — και συχνά ριζικά — το θέαμα και τη συνείδηση που έχουμε της ζωής, τόσο που να μας κόβεται η ανάσα, μας είναι απολύτως αδύνατο να νιώσουμε την ευτυχία ως γαλήνη και ως σιγουριά των σχέσεων και των αγαθών μας. Τώρα πια τα πάντα αισθανόμαστε πως

διαφιλονικούνται, πως κυμαίνονται, αλλοιώνονται, κινδυνεύουν. Υπάρχει στο σημερινό κόσμο μια απελπιστική ρευστότητα που διαλύει τα επιτεύγματά μας, που αφανίζει τους κόπους μας μέσα σ' ένα λεφτό. Υπάρχει ακόμη στα πρόσωπα μια απογοητευτική απροσδιοριστία χαρακτήρα κι επομένως το διαρκώς απροσδόκητο των ενεργειών τους. Οι άνθρωποι ευμετάβολοι, επιπόλαιοι, ασαφείς, κάποτε γοητευτικά, μας λένε, ασαφείς, με μια συνείδηση καχεκτική κι αγύμναστη, το καταλαβαίνουμε πως δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για να ευτυχήσουν, ούτε, φυσικά, για να χαρίσουν σ' άλλους την ευτυχία.

Τί συμβαίνει, λοιπόν; Δεν υπάρχει, δε μπορεί εκ των πραγμάτων να υπάρξει ευτυχία στον κόσμο αυτό που μας πνίγει με την ασάφεια και την μεταβλητότητά του, ή μήπως πρέπει να πάμε πιο βαθιά, ν' αναζητήσουμε μια νέα, σύγχρονη σύλληψη περί ευτυχίας;

Παρατηρούμε πως ο σημερινός κόσμος μπορεί συχνά να είναι ευχαριστημένος αλλά όχι ευτυχισμένος. Κι αν κατορθώνει κάποτε να προσεγγίσει την ευτυχία, είναι για λίγες μονάχα στιγμές. Αλλά εμείς, στην πρώτη μας νιότη ονειρευόμασταν μια ευτυχία που να διαρκεί, που ν' αντέχει σ' όλα τα ενδεχόμενα του βίου.

Σήμερα αρκούμαστε να είμαστε ευχαριστημένοι, να περνούμε καλά, να μη στενοχωριόμαστε στη ζωή υπερβολικά. Θα 'λεγε κανείς πως η εποχή μας έγινε πολύ ταπεινόφρονη στις επιδιώξεις της. Αλλά δεν είναι αυτό: Οι άνθρωποι της εποχής μας είναι απελπισμένοι γιατί η πραγματοποίηση της ευτυχίας, όπως οι παλιότεροι τη συνέλαβαν, είναι απολύτως αδύνατη, και γιατί δεν κατορθώνουν να τιθασέψουν την εποχή, να την κρατήσουν για ένα λεπτό στα χέρια τους, να τη γνωρίσουν, να γνωρίσουν το αληθινό της πρόσωπο, να την καταλάβουν. Τότε ίσως να μπορούσαν ν' ανασύρουν από τα σπλάγχνα της ένα νέο νόημα ευτυχίας, πιο κοντά στα δεδομένα της τρέχουσας ζωής αλλά αναπόσπαστα συνδεδεμένης με την αξιοπρέπεια και την εσωτερική γνησιότητα του ανθρώπου.

Αν μπορούμε σήμερα να γίνουμε ευτυχισμένοι, όχι με την επιπόλαιο εκείνη ευτυχία, τη, συχνότατα, απάνθρωπα εγωιστική, των ανθρώπων που ζουν με ναρκωμένη τη συνείδησή τους, αλλά με την γρηγορούσα συνείδηση του δραματικά υπεύθυνου για την παρουσία του μέσα στον κόσμο και στην εποχή ανθρώπου, τότε ποιο νόημα μπορεί και πρέπει να έχει η ευτυχία μας;

Θαρρώ πως η ευτυχία του σημερινού ανθρώπου αρχίζει ακριβώς από αυτή την ευαισθησία, την αγρύπνια της συνείδησης. Αυτή η συνείδηση θα ζητήσει να αιτιολογήσει την παρουσία της στη ζωή κι επομένως, θ' αναζητήσει μιαν ερμηνεία του κόσμου. Υπεύθυνη συνείδηση για τον άνθρωπο που τη φέρει, είναι υποχρεωμένη να δώσει μιαν απόκριση στο αίτιγμα της ζωής, είναι αναγκασμένη από την ευθύνη και την αξιοπρέπειά της ν' αναζητήσει την αλήθεια κάτω από τα φαινόμενα και κάτω από τις μεταβολές του βίου, και πάνω σ' αυτή την αλήθεια ακριβώς να θεμελιώσει

μια πίστη.

Το πρώτο στάδιο, το λυκαυγές της ευτυχίας του σημερινού ανθρώπου είναι, λοιπόν, κατά τη γνώμη μας η άγρυπνη συνείδηση. Το δεύτερο, η εύρεση μιας πίστης που να καλύπτει, δυνάμει, ολόκληρη τη ζωή, που να δίνει από κρίση στις αγωνίες και στα ερωτηματικά της ύπαρξης, που να βρίσκει το νόημα των δοκιμασιών της.

Υπάρχει όμως κι ένα τρίτο στάδιο, πιο δυσχερές, αλλ' αναπόσπαστο από την ανθρώπινη ζωή που θέλει να εγκολπωθεί την ευτυχία: είναι η πραγματοποίηση του χρέους σου στον κόσμο αυτό. Ποιό είναι το χρέος σου; Την απόκριση θα σου τη δώσει η πίστη που έχεις αποκτήσει, συχνά με δάκρυα και μάχες εσωτερικές. Πραγματοποίηση του χρέους σου σημαίνει πως η πίστη σου δεν μένει μετέωρη, στόλισμα του νου μονάχα, αλλά πως δραστηριοποιεί και την καρδιά, πως θέτει στο δικό της ρυθμό ολόκληρη την ύπαρξή σου, πως σου μεταμορφώνει τη ζωή.

Τελικά, η ευτυχία του σημερινού ανθρώπου δε μπορεί να 'ναι άλλη από αυτή ακριβώς την πραγματοποίηση του χρέους του.

Παράξενη ευτυχία. Σκληρή, μοναχική, γεμάτη από δοκιμασίες και διλήμματα, ευτυχία που δεν έχει κανένα εξωτερικό γνώρισμα καθησυχαστικό, γαλήνης κι απόλαυσης των αγαθών της ζωής. Κι έτσι είναι: η γαλήνη δεν υπάρχει παρά στο βάθος της συνείδησης του ανθρώπου που είναι συνεπής προς τις αρχές του, που έχει Αρχές.

Έτσι, η γεύση της ευτυχίας μας είναι σχεδόν πάντα γλυκόπικρη, είναι ευτυχία περιπετειώδης, αγωνιστική, συχνά μαρτυρική. Είναι ευτυχία αντί - ευδαιμονιστική. Αλλά μέσα σ' αυτή την ευτυχία αισθάνεσαι πως ζει ολόκληρος ο άνθρωπος χωρίς ντροπή, χωρίς τύψη, γυμνός και καθαρός σα σπαθί, αποξενωμένος από πάμπολλες ποθητές χαρές αλλά άξιος της εποχής` άξιος ακόμη να υπερβεί, να επηρεάσει την εποχή και ν' αναδειχτεί αυτό που πρέπει πάντα νάναι: ηθική προσωπικότητα.

1965